

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ SFÂNTA TREIME

723 N BODINE ST PHILADELPHIA, PA 19123

BULETIN DOMINICAL

Vol. 13 Nr. 18 * Duminică, 26 aprilie 2020 * Redactor: Pr. Nicolai Buga

Duminica Sfântului Apostol Toma

Sfânta Evanghelie Ioan 20: 19 – 31

Și fiind seară, în ziua aceea, întâia a săptămânii (duminică), și ușile fiind încuiate, unde erau adunați ucenicii de frica iudeilor, a venit Iisus și a stat în mijloc și le-a zis: Pace vouă! Și zicând acestea, le-a arătat mâinile și coasta Sa. Deci s-au bucurat ucenicii, văzând pe Domnul. Și Iisus le-a zis iarăși: Pace vouă! Precum M-a trimis pe Mine Tatăl, vă trimit și Eu pe voi. Și zicând acestea, a suflat asupra lor și le-a zis: Luați Duh Sfânt; Căroră veți ierta păcatele, le vor fi iertate și căroră le veți ține, vor fi ținute. Iar Toma, unul din cei doisprezece, cel numit Geamănul, nu era cu ei când a venit Iisus. Deci au zis lui ceilalți ucenici: Am văzut pe Domnul! Dar el le-a zis: Dacă nu voi vedea, în mâinile Lui, semnul cuielor, și dacă nu voi pune degetul

meu în semnul cuielor, și dacă nu voi pune mâna mea în coasta Lui, nu voi crede. Și după opt zile, ucenicii Lui erau iarăși înăuntru, și Toma, împreună cu ei. Și a venit Iisus, ușile fiind încuiate, și a stat în mijloc și a zis: Pace vouă! Apoi a zis lui Toma: Adu degetul tău încoace și vezi mâinile Mele și adu mâna ta și o pune în coasta Mea și nu fi necredincios ci credincios. A răspuns Toma și I-a zis: Domnul meu și Dumnezeul meu! Iisus I-a zis: Pentru că M-ai văzut ai crezut. Fericiți cei ce n-au văzut și au crezut! Deci și alte multe minuni a făcut Iisus înaintea ucenicilor Săi, care nu sunt scrise în cartea aceasta. Iar acestea s-au scris, ca să credeți că Iisus este Hristosul, Fiul lui Dumnezeu, și, crezând, să aveți viață în numele Lui.

Apostolul Faptele Apostolilor 5: 12 – 20

Iar prin mâinile apostolilor se făceau semne și minuni multe în popor, și erau toți, într-un cuget, în pridvorul lui Solomon. Și nimeni dintre ceilalți nu cuteza să se alipească de ei, dar poporul îi lăuda. Și din ce în ce mai mult se adăugau cei ce credeau în Domnul, mulțime de bărbați și de femei, Încât scoteau pe cei bolnavi în ulițe și-i puneau pe paturi și pe tărgi, ca venind Petru, măcar umbra lui să umbrească pe vreunul dintre ei. Și se aduna și mulțimea din cetățile

dimprejurul Ierusalimului, aducând bolnavi și bântuiți de duhuri necurate, și toți se vindeau. Și sculându-se arhiereul și toți cei împreună cu el - cei din eresul saducheilor - s-au umplut de pizmă. Și au pus mâna pe apostoli și i-au băgat în temnița obștească. Iar un înger al Domnului, în timpul nopții, a deschis ușile temniței și, scoțându-i, le-a zis: Mergeți și, stând, grațiți poporului în templu toate cuvintele vieții acesteia.

Sinaxar. Duminică 26 aprilie 2020 - Duminica Sfântului Apostol Toma (a 2-a de după Paști): Sfântul Mucenic Vasilevs, Episcopul Amasiei; Sfânta Glafira; Sfinții Mucenici Chiril, Chindeu, și Tasie din Axiopolis

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ SFÂNTA TREIME

723 N Bodine St.

PHILADELPHIA, PA 19123

Tel./Fax: 215-922-7060
www.holytrinityphiladelphia.org

Pr. Iconom Stavr. Nicolai BUGA,
Paroh
fr.n.buga@gmail.com

Rev. Fr. Timotei AVRAM,
Preot slujitor
fr.timavram@gmail.com

ÎN ACEST NUMĂR

Evanghelia	1
Apostolul	1
P.S. Episcopul Macarie Drăgoi: Ardea de dorul lui Hristos	2-3
Părintele Nicolae Steinhardt: Predică la Duminica Tomii	4-6
Programul bisericii în perioada în perioada 26 aprilie - 3 mai 2020	6
Prof. Remus Rus: Viața Sfântului Apostol Toma	7-8

Ardea de dorul lui Hristos

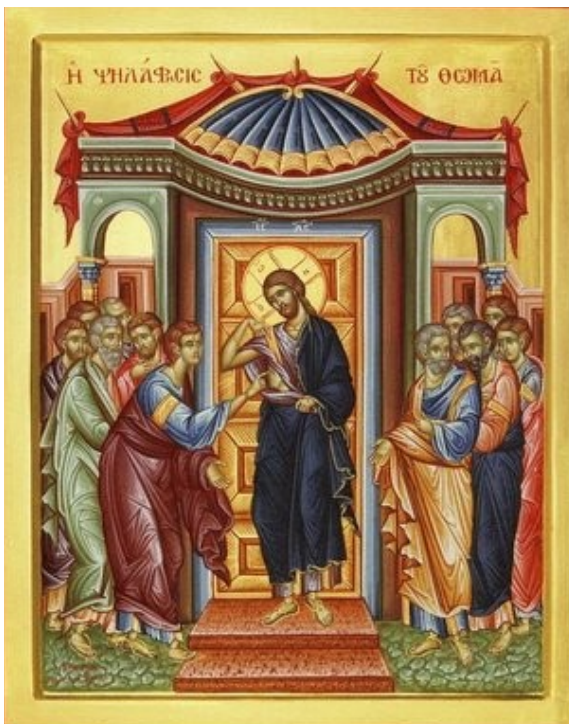
A rămas în popor sintagma „Toma necredinciosul”, dar necredința Sfântului Apostol este cu totul diferită față de necredința care e păcat sau împotrivire față de Duhul Sfânt. Reacția Sfântului Apostol Toma se explică mai degrabă printr-o exigență impusă sieși decât printr-un act de lipsă de încredere în Domnul. Auzind de la ceilalți apostoli că L-au văzut pe Domnul înviat, Toma a refuzat să creadă acestor mărturii și a rostit cunoscutele cuvinte: *„Până nu voi vedea rănilile Sale și până nu voi pune degetul meu în acestea, nu voi crede.”*

De fapt, Sfântul Apostol Toma ardea atât de tare de dorul lui Hristos, încât, atunci când a auzit vestea, nefind martor, și-a interzis orice mângâiere până când nu va fi fost el însuși obligat de evidență să-și dea drumul acelei bucurii pe care Mântuitorul le-o promisese ucenicilor Săi, la ultima convorbire cu ei dinaintea Patimilor: *„Deci și voi acum sunteți triști, dar iarăși vă voi vedea și se va bucura inima voastră și bucuria voastră nimeni nu o va lua de la voi”* (Ioan 16, 22). Așadar, mai degrabă am putea parafraza spusele Sfântului Apostol Toma astfel: *„Dacă nu voi vedea, în mâinile Lui, semnul cuielei, și dacă nu voi pune degetul meu în semnul cuielei, și dacă nu voi pune mâna mea în coasta Lui, nu voi intra într-o bucurie Domnului Meu”* (Ioan 20, 25; Matei 25, 21).

La aceasta se adaugă faptul că ucenicii Domnului nu știau când va mai veni Acesta și li Se va arăta. Cât de greu trebuie să fi fost pentru Sfântul Apostol Toma să realizeze că a ratat, poate, unica întâlnire cu Domnul cel Înviat! Și din acest motiv, așadar, Apostolul Toma Îl provoacă, într-un fel, pe Hristos.

„Necredința” Apostolului Toma nu este, prin urmare, scepticism, nici îndoială. Este gestul aproape disperat al ucenicului de a respinge orice fel de consolare a propriei sale doriri, a propriei sale iubiri pentru Domnul, prin delegație, adică prin intermediul celorlalți. El nu a primit să-și spună sieși: *Mă pot bucura și eu alături de ceilalți, chiar dacă nu am avut parte de El.*

Mustrea lui Hristos, atunci când îi descoperă ucenicului Său rănilile, o putem înțelege și astfel: *Nu ați înțeles încă faptul că de acum, după Înviere și după ce Se va pogori Duhul Sfânt, nu mai trebuie să fiu prezent fizic, ca până acum, cu voi, pentru ca voi să aveți parte*

de Mine. Fericirea într-o Domn nu mai depindea, adică, ca până atunci, de prezența Sa istorică. Relația vie cu Hristos devine o relație duhovnicească, într-o Duhul.

Așadar, necredința lui Toma nu este un păcat, pentru că nu este ceea ce înțelegem astăzi prin necredință. Ce bine ar fi dacă necredincioșii zilelor noastre ar fi ca Apostolul Toma! Ce bine ar fi dacă necredincioșii zilelor noastre ar refuza să creadă pentru că, de fapt, sunt mistuiți de dragostea lui Dumnezeu și vor să-L atingă și să strige de bucurie! Dar nu este așa. Astăzi ne confruntăm cu diferite tipuri de necredință, una mai rea decât alta.

Este necredința ateilor declarați, a celor care duc război neîncetat lui Dumnezeu și creștinilor. Și, deși veacurile moderne au arătat din plin la ce duce ateismul militant, responsabil de moartea groaznică a sute de milioane de oameni, totuși vedem că și astăzi, sau poate chiar mai mult astăzi, ateii militanți sunt lăudați, promovați, transformați în eroi. Sunt prezentați ca adevăratele instanțe morale care au dreptul să Îl judece pe Însuși Dumnezeu și, desigur, pe creștini, pe cei credincioși, care sunt atât de disprețuiți, încât trec drept oameni inferiori față de ateii.

Există și necredința seculariștilor, care, fără a contesta pe față pe Dumnezeu sau Biserica Sa, își propun cu tot dinadinsul să-I evacueze din viața socială și din spațiul public. Sunt cei care vor să scoată icoanele și orele de religie din școli, cei care nu vor să accepte că Biserica are un cuvânt de spus în treburile publice, cei care nu admit ca creștinii să își promoveze punctele de vedere sau să-și apere interesele în societate.

Există necredința fățarnicilor, a celor care pretind că și ei cred în Dumnezeu, dar nu acceptă Biserica și învățăturile de credință ale acesteia. Ei pretind că Biserica ar fi o structură de putere care îndocctrinează și falsifică învățătura Domnului. Fac aceasta doar pentru a răstălmăci și a întoarce pe dos Scripturile și poruncile evanghelice. Sunt cei care vor să Îl transforme pe Dumnezeu într-un vehicul al propriilor lor ideologii, cei care vor să-L transforme pe Iisus într-un fel de *proto-comunist*, într-un fel de *progresist avant la lettre*, care ar fi de acord cu căsătorii homosexuale și cu alte blestemății ale societății de astăzi.

Există, de asemenea, necredința fraților mincinoși (v. Galateni 2, 4), a celor despre care Apostolul Ioan spune: „Dintre noi au ieșit, dar nu erau de-ai noștri, căci de-ar fi fost de-ai noștri, ar fi rămas cu noi; ci ca să se arate că nu sunt toți de-ai noștri, de aceea au ieșit” (I Ioan 2, 19). Sunt cei care suferă de aceeași boală ca Iuda Iscarioteanul, care au venit pentru alte scopuri în rândurile noastre, ale celor din Biserică, cei care trădeză. Cu frică să ne gândim și la aceștia, căci Mântuitorul a spus: „vai aceluia prin care vine sminteala!”

Multe feluri de necredință sunt astăzi în lume! Dar să îndrăznim, căci Hristos a biruit lumea! Să ne ferim de aluatul fariseilor și irozilor, adică de aluatul acestor învățături ale minciunii, ale necredinței, să ne păzim de aluatul ateismului, de aluatul secularismului, al neo-erezilor, de duhul vicleniei și trădării! Să dea Domnul ca, dacă ne confruntăm cu necredința, aceasta să fie asemenea celei a Sfântului Apostol Toma, și să nu fie ca cea a vrăjmașilor lui Hristos!

Din dorința de a-l revedea pe Hristos provine refuzul lui Toma de „a crede”

În perioada de după Paști suntem, poate, tentați, după îndelungă postire, să mai slăbim frâiele nevoinei duhovnicești, să ne „relaxăm”. Această stare, de înțeles într-o anumită măsură, ne poate face să pierdem tocmai roadele duhovnicești ale ostanelilor noastre. Cum să facem să fim la fel de vii, de râvnitori și de atenți duhovnicește și după Paști?

Luând aminte la exemplul Sfântului Apostol Toma. Iată, dintre toți cei 11 ucenici ai Domnului, singur Toma nu s-a aflat atunci când li s-a arătat Hristos cel Înviat. De aici reacția binecunoscută a Sfântului Apostol Toma, care spune că nu va crede până când nu va pune el însuși degetul în rănilor Domnului.

Această atitudine a lui Toma nu este izvorâtă din păcatul necredinței. Toma nu a spus că nu crede pentru că ar fi fost sceptic sau pentru că s-ar fi îndoit. Și nici nu are, în acest caz, o credință asemenea tatălui copilului lunatic, ce spusese: „Cred, Doamne, ajută necredinței mele!”. Ci lui Toma i se frângea inima pentru că nu a fost și el de față când a venit Domnul. Cât de mult s-a frământat și ce mult l-a durut pe Apostolul Toma că nu a fost și el de față când S-a arătat Hristos ucenicilor Săi!

Din această dorință arzătoare de a-L revedea pe Hristos provine și refuzul său de a „crede”. Cu alte cuvinte, Apostolul Toma spune: *Nu voi avea pace până nu-L voi vedea eu însumi pe Domnul Înviat!*

Aici mai este o taină: Apostolul Toma reprezintă starea încă nedesăvârșită a ucenicilor dinaintea Pogorării Duhului Sfânt. El voia neapărat să aibă parte de prezența istorică, fizică a Mântuitorului. Nu înțelegea încă, așa cum nu înțelegeau nici ceilalți ucenici, că de acum vor avea parte de Duhul Domnului, că vor avea parte întru Duhul de Domnul Înviat, iar nu ca și până atunci, de prezența Sa istorică. Din acest motiv, atunci când Domnul îi spune lui Toma: „Fericiți cei care nu au văzut și au crezut!”, se referă și la toți cei care Îl cunosc pe Hristos întru Duhul, fără să fi avut parte de prezența Sa istorică.

Dar să revenim cu gândul la Toma. Ce freamăt al inimii, ce doruri nespuse, ce ardoare ferbinte va fi avut Toma Apostolul așteptându-L pe Domnul! Cât de intensă va fi fost așteptarea sa! Așa trebuie să dăm dovadă și noi de ardoare, așa trebuie și noi să tânjim după Domnul! Să conștientizăm că, iată, dacă și Apostolul Toma a „ratat” întâlnirea cu Domnul, o putem „rata” și noi.

Dar, pentru a nu ni se întâmpla acest lucru, ce avem de făcut?

Să stăm nedezlipiți de ceilalți ucenici ai Domnului. Adică să stăm nedezlipiți de Sfânta Biserică, de Sfintele Taine, de părinții duhovnicești, de prietenii și frații întru Domnul. Să stăm împreună cu cei care-L așteaptă pe Domnul. Să nu ne întovărim cu cei care au alte preocupări, să nu care cumva să ne trezim că mergem pe alte căi, unde nu este Domnul!

Să stăm nedezlipiți de Domnul și de cuvintele Sale! Să nu ne lăsăm furați de grijile lumești, de cuvintele altor învățături, ci ca Maria să stăm la picioarele Domnului și să-L ascultăm întru smerenia inimii. Să avem aproape Evangheliile și Epistolele apostolilor.

Să nu ne lăsăm de rugăciune și de pocăință. Și, astfel, vom avea sufletul treaz și veghetor, vom fi asemenea fecioarelor înțelepte, cu candelile duhului aprinse, iar nu precum fecioarele neînțelepte, care, din negrijă duhovnicească, au „ratat” întâlnirea cu Mirele!

† **P.S. Macarie Drăgoi,**
Episcopul Episcopiei Ortodoxe Române a
Europei de Nord

Predică la Duminica Tomii

Ne-am obișnuit să vorbim despre Toma necredinciosul și despre duminica Tomei, adică a lui Toma cel necredincios. Pentru că ne sună în minte și-n urechi versetele mult citite și deseori citate din Evanghelia Sfântului Ioan, capitolul 20, 24-29. Acolo ni se vorbește de Toma care a spus celorlalte ucenici că nu va crede că Domnul a înviat până ce nu va fi văzut în mâinile Lui semnul cuielei și nu-și va fi pus mâna în coasta Lui. Același text ne informează că după opt zile, ucenicii aflându-se toți laolaltă, Iisus a venit, ușile fiind încuiate, a stat în mijlocul lor și a grăit lui Toma: adu degetul tău încoace și vezi mâinile Mele și adu mâna ta și o pune în coasta Mea și nu fi necredincios, ci credincios. Drept care Toma covârșit, răspunde: Domnul meu și Dumnezeu meu!

Dar dacă nu pregetăm a cerceta și celelalte Evanghelii, constatăm că nu numai Toma a fost necredincios; necredincioși au fost toți apostolii, așa încât duminica Tomei (subînțeles: necredinciosul) s-ar cuveni să se numească a tuturor apostolilor bântuiți de necredință.

În adevăr, referatul Sfântului Marcu (16, 10-14) ne-o arată pe Maria Magdalena mergând să-i vestească pe apostoli că L-a văzut pe Domnul viu și pe aceștia nedându-i crezare. Mergând alți doi care-L văzuseră în drum spre o țarină, Iisus li Se arată și-i ceartă pentru necredința și împietrirea inimii lor.

Referatul Sfântului Luca (24, 10-43) este și mai explicit: vestirea celor unsprezece de către mironosițe are drept rezultat că relatarea lor e considerată a fi o aiurare (versetul 11) ori, spun alte traduceri, vorbe goale sau delir. Ni se relatează în continuare întâmplarea cu cei doi ucenici care mergeau spre Emaus. Textul ne arată că erau cuprinși de întristare și că nu mai nădăduiau, după ce trecuseră trei zile de la răstignire, ca spusele învățătorului lor să se realizeze. Și dânsii, pomenind informația transmisă de femei, folosesc un limbaj foarte sceptic (niște femei de ale noastre ne-au spăimântat... zicând că au văzut arătare de îngeri, care le-au spus că El este viu):

„niște femei”, „ne-au spăimântat”, „zicând că”, limbajul este cum nu se poate mai reticent, mai prevăzător, mai neentuziast. De la versetul 36 încolo, Evanghelia Sfântului Luca e categorică: atunci când Iisus li Se înfățișează stând în mijlocul lor, ei înspăimântându-se și înfricoșându-se – cred că văd duh. Domnul, (vorbind aiudoma lui Toma în textul de la Ioan) îi mustră și-i pofteste să se uite la mâinile și picioarele Lui, să-L pipăie și să constate că nu e nălucă ori duh. Mai mult decât atât. Spre a-i convinge pe deplin și a șterge orice urmă de îndoială din mintea lor, le cere de mâncare și mănâncă înaintea lor.

Nu încape, așadar, dubiu că n-au crezut: toți, nu doar Toma, n-au crezut pentru că

nici nu era de crezut! Într-atâta trebuie să le fi apărut răstignirea, moartea și înfrângerea lui Iisus drept definitive și ireversibile. Făgăduințele învățătorului lor: vorbe frumoase, iluzii spulberate, amăgiri ale cugetului!

Spre a înțelege mai plastic deznădejdea ucenicilor, e bine să ne referim la două tablouri care, printre mii de altele ale celor mai vestiți pictori ai lumii, prezintă răstignirea fără sulimane și fără cruțarea sensibilității privitorului. Unul e al marelui pictor mistic german de la sfârșitul veacului al XV-lea și începutul veacului al XVI-lea, Mathias Grunewald – Mathias pictorul îl numește compozitorul Paul Hindemith – și se află acum în muzeul din orașul (astăzi francez) Colmar. Celălalt e al nu mai puțin vestitului pictor spaniol Velasquez și-i expus în muzeul Prado de la Madrid. Le-am văzut pe amândouă și am să mă străduiesc să vă transmit măcar puțin din oroarea lor. În pânza lui Grunewald fondul e negru; crucea se află pe primul plan, atât de aproape de privitor încât pare a-i sta efectiv în față (orice „distanță artistică” fiind anulată); degetele mâinilor și picioarelor răstignitului s-au prefăcut în tot atâtea gheare rășchirate spre cer, în țepi încărcăți cu spasme; cununa de spini dă impresia a fi metalică; trupul e plin de sânge și în întregime acoperit cu un soi de pustule, de găuri, de ținte, de vătămături inexplicabile (un soi de irupție epidermică a suferinței); culoarea

trupului e la egală depărtare de negru și arămiu și pare și el – răsucit, contorsionat, încârligat – a fi de metal; capul prăbușit. Tâlharii nu se văd, nici ceilalți martori răuvoitori ai groaznicului spectacol. Doar Magdalena, în stânga (privitorului), e în genunchi și-n rugăciune aprigă. Ceva mai spre stânga, Maica Domnului înveșmântată în alb, leșinată în brațele Sfântului Ioan (în mantie roșie). În dreapta, un bătrân cu barbă ține o carte iar cu arătătorul mâinii drepte îndrumă ochii privitorului spre o cruce: e naratorul, evanghelistul, referentul.

În Răstignirea pictată de Velasquez cerul nu este negru, dar tot foarte întunecos și posomorât. Apar și tâlharii. Altminteri Golgota este pustie, publicul amator de „scene tari” s-a retras (se grăbesc, vine sâmbăta, le este teamă să nu se spurse – la spurcăciunea ce au săvârșit răstignind un nevinovat nu-i poartă gândul). Doar un personaj, în primul plan, într-o vastă mantie galbenă, un galben mohorât și vestitor de rele, greu de uitat, purtând parcă în adâncurile faldurilor toate păcatele acestei lumi.

Și tabloul lui Grunewald (înflorătoare sunt îndeosebi ghearele și pecetea durerii care au spuzit pe tot trupul) și al lui Velasquez explică în modul cel mai izbitor de ce învierea a fost de necrezut și de ce, prin urmare, apostolii nu au putut să-i dea crezare! Cu privire la Grunewald face marele creștin Dostoievski această constatare chiar. Comentându-l pe larg nu se sfiește a încheia: nu era de crezut și nici n-au crezut!

Prăbușirea trupească în toată nimicnicia și grozăvia ei surpase avântul cugetelor și căldura sufletelor.

Ca și alte momente de seamă ale Noului Testament, acel din prima duminică de după Paști pune problema credinței, despre care se cuvine să ne reamintim că a crede nu se confundă cu a vedea, a constata. Greșeala aceasta fundamentală au săvârșit-o fariseii, saducheii, bătrânii și cărturarii care, pe Golgota, exclamau: „Hristos, regele lui Israel, să Se coboare de pe Cruce, ca să vedem și să credem” (Marcu 15, 34). Dacă vezi, nu-ți mai rămâne decât să înregistrezi, să constăți și să te supui. Dar credința tocmai aceasta nu e. Ci, dimpotrivă, „încredințarea celor nădăjduite, dovedirea lucrurilor celor nevăzute” (Evrei. 11, 1). A crede înseamnă îndeosebi a crede de-necrezutul. De aceea îi și spune Domnul lui Toma: „Feriți cei ce n-au văzut și au crezut”. Credința stă dincolo de limitele minții omenești și implică o încredere totală a credinciosului în cele ce crede, (încrederea o putem considera a fi

ipostaza intimă, viscerală, irefragabilă a credinței). De această lipsă de încredere totală, illogică, nepăsătoare de evidențe (ori și potrivnică lor) au dat dovadă Apostolii. I-a copleșit realitatea, i-au descumpănit aparențele.

Și totuși, Domnul le face pe voie, lui Toma și celorlalți ucenici ai Săi: le dovedește învierea Sa pe cale materială,

asa precum a voit Toma; li se supune, le face pe plac, aduce probe pur empirice: mănâncă, le arată mâinile și picioarele Sale, îi poștește să-L pipăie, să-și pună mâna în coasta Lui. Dacă-i așa, înseamnă că Toma și ceilalți apostoli erau scuzați, că Domnul le-a înțeles nedumerirea, că Și-a dat seama că nu se putea să nu fi fost biruiți de prea evidentul caracter definitiv și iremediabil al răstignirii, îngăduința, complezența lui Hristos adevăresc că apostolii, omeneste vorbind, nu puteau reacționa altfel decât prin deznădejde, urmare a înjosi-toarei ucideri a învățătorului lor.

Învierea, mister care depășește și sfărâmă înțelegerea omenească, presupune o credință în stare a transcende totul, a trece dincolo de limitele minții omenești, a sesiza ori bănuși că ea nu este din lumea aceasta, că stabilește o legătură directă cu Dumnezeu, a realiza că prin credință în ce este de necrezut intrăm – așa cum enunța marele nostru Mircea Eliade – în relație cu misterele din urmă ale creației și cu lucrările necreate ale lui Dumnezeu.

În ziua Învierii, în prima zi de Paști, creștinul are parte de o părtășanie cu ceea ce se află dincolo de fruntariile înțelegerii omenești. Pentru oarecare vreme izbutește a nu mai fi nici el „din lumea aceasta”. În Duminica Tomei însă revenim cu toții la nivelul minții omenești. Hristos însuși recurge la dovezi materiale, brute, simpliste, potrivite vrerii lui Toma, adică ale fapturii: își arată mâinile și picioarele și coasta, cere de mâncare ca să demonstreze că nu este duh.

Da, se revine cu desăvârșire la nivelul minții omenești. S-a zis cu săptămâna harică, luminată și supralumească de după înviere. Zilele acelea parcă luminate de lumina necreată au trecut. Hristos din nou Se smerește, Se umilește printr-o nouă chenoză. După chenoza întrupării, într-o sărmană țărișoară învinsă și cotropită, în modesta familie a unui dulgher dintr-un neînsemnat orașel de provincie desconsiderată, a morții și anume a morții în cumplite chinuri pe lemn blestemat, acum, în duminica Tomei se smerește consimțind să Se supună aducerii de

probe materiale, ca orice om suspectat a nu spune ade-vărul și silit a-și dovedi buna credință prin irezistibile probe concrete. Ceea ce și face în această ultimă chenoză a Sa. Zilele de sfârșit ale Mântuitorului așa ni se înfățișează, ca o linie sinusoidală care începe în punctul superior al duminicii Floriilor, când e aclamat cu osanele și numit împărat și Fiu al lui David; punctul următor e al înfrângerii din vinerea îngrozitoare răstigniri; îi succede un nou punct superior, maxim – al învierii! și el urmat de momentul chenozei probatorii din duminica Tomei (Iisus trebuie să-și dovedească dumnezeirea chiar ucenicilor Săi), după care vine momentul atotintegrator al înălțării, care pune capăt liniei sinusoidale și mișcării pendulate.

Ateii și criticii creștinismului se folosesc de episodul Tomei și al celorlalți pentru a pune în fața creștinilor ceea ce ei numesc „criza de credință”. Nu vedeți, argumentează ei, până și ucenicii s-au îndoit și n-au crezut. Cu atât mai vârtos vă putem bănuși pe voi toți că nu sunteți de bună credință, că vă prefaceți. Și amintesc și paradoxala frază a tatălui copilului demonizat: „Cred, Doamne, ajută necredinței mele” (Marcu 9, 24), expresie și ea – zic aceiași – a unei credințe ambigue.

Li se poate răspunde: evangheliștii – cinstiți, realiști, nefătarnici – n-au falsificat adevărul, nu au ținut să-l camufleze: au înregistrat momentul de îndoială omenească (și explicabilă) și l-au menționat fără șovăială ori grabă. Dar au consemnat și declarația aceluiași Toma: Domnul meu și Dumnezeu meu! care pune lămurit capăt crizei. Criza e acum depășită, vremelnica necredință – risipită. Scurta și absoluta exclamare a fostului „necredincios” anihilează tot ce a precedat-o (întocmai cum lacrimile și strigarea tatălui copilului demonizat rezolvă punctul critic formulat în binomul credință – necredință).

Așa și noi toți – care credem și-L mărturisim pe Hristos a fi Domn și Dumnezeu (Dominus et Deus vor spune romanii despre împărații lor de la Aurelian încoace, folosindu-se de sintagma apostolului) – Să-L rugăm să Se întoarcă cu îndurare spre noi în această zi, numită duminica Tomei, când ieșim de sub vraja zilelor pascale și de sub scutul săptămânii luminate și reintrăm în fruntariile minții omenești și ale vieții pământești, întru aceasta să ne dovedim creștini, păstrând viu în noi, în tot cursul anului, duhul credinței în învierea Domnului pentru ca neîncetat, pas cu pas, să ne însoțească, să ne ocrotească, să ne călăuzească și să ne întărească. Dacă, spre a nu fi socotiți lipsiți de modestie și discreție, nu putem rosti zilnic, ca Sfântul Serafim de Sarov: „Hristos a înviat!”, să repetăm tot atât de stăruitor exclamația aceasta în sinea noastră, ca pe o variantă a rugăciunii inimii.

Părintele Nicolae Steinhardt

PROGRAMUL BISERICII

în perioada

26 - 12 mai

2020

Duminică 26 aprilie , Duminica a 2-a după Paști — a Sfântului Apostol Toma:

9:00 am - Utrenie

10:00 am - Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie

Duminică 3 mai (Duminica a 3-a după Paști - a Mironosițelor):

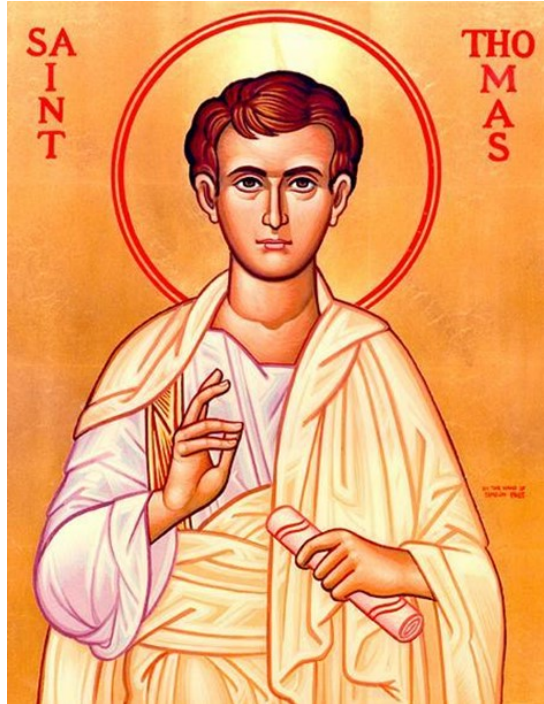
9:00 am - Utrenie

10:00 am - Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie

Viața Sfântului Apostol Toma

Sfântul Apostol Toma este unul din cei doisprezece Apostoli chemați direct de către Mântuitorul (Matei 10, 3). Numele său aramaic înseamnă „geamăn”. În Faptele lui Toma (1.1) și în Legenda lui Abgar îl întâlnim sub numele de Iuda Toma, iar în Ioan 14, 22 Iuda, însă nu Iscariotul. În Evanghelia după Toma, păstrată în limba coptă, întâlnim numele de „Didim Iuda Toma”. În Evanghelia după Ioan avem de fapt informațiile principale despre el, fiind menționat în trei contexte precise: pe drumul către Betania, când se oferă să moară împreună cu Iisus (Ioan 11, 16); când întrerupe ultima cuvântare a Mântuitorului spunând: "Doamne, nu știu unde Te duci; și cum putem ști calea" (Ioan 14, 5) și în cele din urmă, îndoindu-se de înviere și legând acceptarea acestei minuni de atingerea rănilor de pe trupul Mântuitorului cel înviat (Ioan 20, 25-28).

După ce Mântuitorul i s-a arătat, iar el a putut să se convingă de realitatea Învierii, Toma a făcut cea mai concisă și mai extraordinară mărturisire de credință în Hristos: "Domnul meu și Dumnezeu meu" (Ioan 20, 28). Potrivit tradiției primare, menționată de Eusebiu de Cezareea, Toma a întreprins activitatea de evanghelizare a parților, iar tradiția apocrifă îl plasează ca propovăduitor al Evangheliei lui Hristos în India, unde a suferit moarte de martir. Creștinii sirieni din Malabar susțin cu tărie că se trag din Sf. Apostol Toma și că a fost martirizat la Calamina (Mylapore), lângă Madras.

Exista și o "Cruce a Sf. Toma", gravată în piatră, datând din sec. VI-VIII, însoțită de o inscripție a cărei traducere este problematică. Moaștele Sf. Apostol Toma au fost aduse la Edessa, după unele păreri în anul 165, iar după altele în 394. Reținem ca dată plauzibilă anul 165, întrucât legăm de acest eveniment scrierea Faptelor lui Toma, care, se pare, au fost redactate la sfârșitul secolului al II-lea și începutul sec. III-lea.

În artă, Sf. Toma este reprezentat în genunchi în fața Mântuitorului și atingându-I coapsa, iar în virtutea meseriei care i-a fost atribuită, aceea de constructor, cu o riglă și un echer în mână. În evul mediu, el a fost considerat patronul arhitecților, zidarilor și al pietrarilor.

Apocalipsa lui Toma este unul dintre textele apocaliptice apocrife atribuite unor persoane proeminente din perioada nou-testamentară. Spre deosebire de Apocalipsa lui Petru și Pavel, care prezintă vizionar lumea viitoare, prezentul text se conturează ca o profeție eshatologică, conținutul ei fiind descoperit lui Toma de către Mântuitorul, care se identifică pe Sine ca "Fiu al lui Dumnezeu Tatăl...și tată al tuturor duhurilor". Apocalipsa lui Toma a fost condamnată, alături de cea a lui Pavel și Ștefan, în sec. VI, în Decretul gelasian.

Până la descoperirea în sec. XX, a ceea ce pare a fi textul integral sau aproape integral al Apocalipsei lui Toma, această scriere ne era cunoscută doar fragmentar. Se pare că textul a fost scris în context maniheic, în sec. V, întrucât face referiri la

moartea lui Arcadie și a lui Honoriu. Se crede că această apocalipsă a fost cunoscută în Anglia în sec. IX, deoarece ea stă la baza Celor cincisprezece semne ale ultimelor zile, document atribuit îndeobște lui Ieronim. Textul s-a păstrat în două versiuni, una lungă și alta scurtă. Versiunea scurtă este cea mai veche mărturie a apocalipsei lui Toma, care a fost revizuită.

Cartea lui Toma sau Atletul a fost descoperită în 1945-1946, în colecția de scrieri gnostice de la Nag Hammadi - Chenoboskion în Egiptul de Sus. Existența acestei scrieri nu este atestată în literatura creștină primară. Data scrierii acestei cărți este plasată în prima parte a sec. IV. Se presupune că, deși s-a păstrat doar în limba coptă, cartea lui Toma a fost scrisă la origine în greacă. Locul scrierii ar fi Siria orientală, unde a fost scrisă și Evanghelia după Toma. Cartea se prezintă ca un dialog între Iisus cel Inviat și Iuda To-

ma pe probleme morale și eshatologice. Spiritul dialogului se alătură nuanțelor gnostice care sugerează revelarea unor adevăruri ascunse. Acest dialog are și un specific aparte, în timp ce menține structura dialogală, dialogul se sfârșește la mijlocul textului, pentru a lăsa loc unui monolog al lui Iisus. Cu alte cuvinte, ceea ce începe ca un dialog, sfârșește sub forma unor maxime sau aforisme de învățătură. Există și părți în care dialogul nu-și mai are loc, ceea ce face textul greu de înțeles. Răspunsurile date de Toma depășesc limitele unui dialog inițiat. În plus, cele două personaje par a vorbi despre lucruri diferite. Scopul cărții este de a propovădui abținerea sexuală și a promova viața ascetică. Un rol important în întregul angrenaj doctrinar îl are strădania de realizare a cunoașterii de sine, prin care natura animalică este învinsă. Cartea lui Toma este deosebit de importantă pentru cunoașterea diverselor tendințe prezente în tradiția literară creștină primară.

Evanghelia Copilăriei după Toma este un text evanghelic apocrif existent în două versiuni în limba greacă, precum și în alte limbi: aramaică, etiopiană, georgiană, latină, slavonă și siriacă. Versiunea siriacă este o revizuire a celor grecești și poartă mențiunea că autorul este Toma, denumit "filosoful israelit", "sfântul apostol" sau, pur și simplu, "israelitul" (uneori, ismaelitul). În timp ce versiunile grecești și cea latină dezvăluie o serie de variații, una din versiunile grecești fiind mai scurtă, versiunea latină mai adaugă încă un eveniment, și anume, al fugii în Egipt și câteva minuni săvârșite acolo de pruncul Iisus. Autorul acestui text susține că transmite aspecte din copilăria lui Iisus, mai ales faptele miraculoase pe care El le-a săvârșit. Împreună cu Protoevanghelia lui Iacob, Evanghelia Copilăriei a fost folosită de diverși scriitori, cu precădere din cercurile eretice sau sectare. Multe lucruri relatate în literatura apocrifă și-au făcut drum mai ales în arta creștină.

Evanghelia după Toma. La origine, acest text evanghelic apocrif a fost scris în greacă. Din textul original s-a păstrat un fragment, descoperit la Oxyrhyncus. În 1945-1946 a fost descoperită la Nag Hammadi, în Egiptul de Sus, versiunea

integrală a acestei evanghelii în traducere coptă, alături de alte texte de nuanță explicit sau implicit gnostică. Acest text se păstrează la Muzeul Coptic din Vechiul Cairo. Originalul grec datează din jurul anului 150, iar versiunea coptă din jurul anului 400. În Biblioteca de la Nag Hammadi - Chenoboskion, Evanghelia după Toma este inclusă în codicele X, nr. 37. Descoperirea ei într-un corpus literar presupus gnostic și asocierea ei cu Evanghelia lui Filip și cu textul lui Matias (Cartea lui Toma, cuvintele tainice ale Mântuitorului, spuse lui Iuda Toma și scrisă de Matias), i-a făcut pe cercetători să susțină apartenența ei în rândul scrierilor gnostice. La această concluzie a contribuit și textul pe alocuri criptic, ceea ce a facilitat interpretări de tip gnostic.

Afirmația lui Chiril al Ierusalimului, care susține că aceasta evanghelie aparține maniheilor, nu rezistă, deoarece textul a fost scris înainte de apariția acestei erezii. Cât privește apartenența gnostică, susținătorii acestei idei nu sunt de acord asupra tipului de gnosticism căruia i-ar aparține: valentinian, naasen sau ofit. S-a sugerat mai apoi că ar fi vorba de un text encratic, pe motiv că gnosticismul nu reiese clar din text. Autorul primei traduceri a acestei evanghelii în limba română sugerează ca în acest caz este vorba despre un exemplu timpuriu de contextualizare a mesajului evanghelic creștin la alt mediu spiritual decât cel elenistic și iudaic, în speță, cel indian. El susține acest lucru pornind de la tradiția creștină potrivit căreia Sf. Toma a propovăduit Evanghelia în India, argumentând totodată această idee prin exegeza comparativă a textului.

Faptele lui Toma. Carte apocrifă care expune, în 13 Praxeis (Fapte), călătoria, activitatea misionară și minunile săvârșite de către Sf. Apostol Toma (Iuda Toma) în India. Este una din singurele lucrări de acest gen care ni s-a transmis integral, în pofida lungimii sale. Faptele lui Toma cuprind o serie de evenimente, uneori fără legătură între ele. Se pare că au existat două versiuni: una mai scurtă și alta mai lungă, datorită anexării Pătimirii lui Toma, care, pentru un oarecare răstimp, a circulat independent de Fapte. Textul original s-a păstrat în greacă și siriacă. Există versiuni de extensiuni diferite în armeană, etiopiană, latină și slavonă. Cât privește locul și data scrierii, există un oarecare consens. Se pare că această carte a fost scrisă la origine în siriacă, în cercul lui Bardesanes (Bar Daisan) la Edessa. Aceasta supoziție se bazează pe afirmația Sf. Efreem Sirul care a spus, în comentariul său la cartea apocrifă III Corinteni, că această sectă (a lui Bardesanes) în Faptele apocrife pe care le-a redactat, i-a transformat pe Apostoli în propovăduitori ai propriilor vederi nepioase.

Unele imne, prezente în Faptele lui Toma, au fost atribuite chiar lui Bardesanes. Au existat și voci care au susținut că, la origine, Faptele lui Toma au fost scrise în greacă. Această opinie nu a putut fi menținută multă vreme și a cedat locul celei dintâi. Harnack a fost de părere că Faptele au fost scrise simultan în greacă și siriacă. Alți cercetători susțin că Faptele lui Toma ar fi adaptări ale unor povestiri și legende budiste la mediul creștin. În sprijinul acestei idei nu există însă argumente suficiente. Atitudinea rezervată a Faptelor lui Toma față de căsătorie i-a determinat pe unii cercetători să discearnă

origini encratite, prisciliene, maniheice sau gnostice. Reținem ca nuanță de ansamblu că textul propriu-zis este mai puțin interesat în doctrină și că preocuparea centrală este descrierea faptelor săvârșite de Toma, încununate de moartea lui martirică. Până la sfârșitul sec. XIX, Faptele lui Toma erau considerate fără temei istoric. Descoperirile arheologice de la Tashashila (Taxila), au scos la lumină monezi și pietre, purtând inscripții cu numele regelui Gondofornes. Pe baza acestor mărturii s-a stabilit că regele Gondofornes a făcut parte din dinastia indo-partă a cărei stăpânire se întindea asupra teritoriilor din

Afganistan, Seistan, Sind, Punjab și asupra provinciei de nord-est, între anii 95 î.d.Hr și 50 d. Hr., și că a domnit în Punjabul de Apus, între anii 20-40 d. Hr. Sir John Marshall presupune că Toma l-a vizitat pe Gondofornes în anul 40 d. Hr.

Istoricii bisericești nu sunt unanimi cu privire la activitatea misionară în India a Sf. Toma. Totuși, Ipolit, Isidor de Sevilla, Dorotei, episcopul Tyrului, Sf. Grigorie de Nazianz, Ieronim îl consideră pe Sf. Toma, "Apostol al Indiei". Dacă din punct de vedere istoric, Faptele lui Toma nu au o valoare deosebită, ele aruncă o rază de lumină asupra practicilor și ritualului creștin: săvârșirea botezului prin afundare, celebrarea euharistiei cu vin amestecat cu apă și pâine, ungerea cu untdelemn etc.

În același timp, descifrăm din acest document diverse mentalități ale vremii legate de viața socială. În limba română, Faptele lui Toma au intrat prin intermediul versiunilor slavone, care prezintă un text mai scurt și adaptat (Abban devine

Ivan). Există totuși în Faptele lui Toma două imne, Imnul nunții și Imnul perlei care facilitează un excurs teologic deosebit, datorită bogăției de nuanțe simbolice și ideatice pe care le propun. Studiul amănunțit al acestor două imne dezvăluie o serie de interferențe doctrinare, care fac dificilă plasarea lor în istoria gândirii creștine și necreștine a vremii. Cu toate acestea, unele sugestii legate de practicile rituale sunt de mare însemnătate pentru înțelegerea vieții liturgice în perioada creștină primară.

Prof. Dr. Remus Rus

